

„ENYÉM A DÖNTÉS!”
Pályázati kódszám: FOF2015 /175

„ENYÉM A DÖNTÉS!”

tanulásban akadályozott tanulóknak szóló tananyaghoz kapcsolódó

SEGÉDANYAG

pedagógusok számára

A tananyag a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft. által meghirdetett a Fogyatékos személyek helyi, regionális és országos szervezeteinek működési és szakmai programjainak támogatása kiírt pályázat keretében készült el.

Készítette: Fodor-Gulyás Edina, gyógypedagógus
Intézmény: Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség
Immanuel Otthona és Fejlesztő Nevelést-Oktatást Végző Iskolája

2015. december

A segédanyag tartalma

1. Tájékoztató segédanyag pedagógusoknak	3
1.1. A tananyaggal és annak felhasználásával kapcsolatos legfontosabb tudnivalók	3
1.2. Emberi jogok megjelenése az iskolai tananyagban	4
1.2.1. Az emberi jogok	4
1.2.2. Az emberi jogi környezet feltárása az iskolában	4
1.2.3. Emberi jogok oktatása különböző tantárgyak keretében	4
2. Mellékletek	6
3. Ajánlott irodalom és egyéb források:	28
4. Felhasznált irodalom és egyéb források:	28

1. Tájékoztató segédanyag pedagógusoknak

Az „Enyém a döntés!” tanulásban akadályozott tanulóknak szóló tananyag készült a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft. által meghirdetett a Fogyatékos személyek helyi, regionális és országos szervezeteinek működési és szakmai programjainak támogatása kiírt pályázatára benyújtott „ENYÉM A DÖNTÉS!” - **Halmozottan fogyatékos tanulók felkészítése az önérvényesítésre, támogatott döntéshozatalra c. projekt keretében.** A tananyag célja az értelmileg akadályozott és halmozottan fogyatékos / tanulásban akadályozott tanulók felkészítése az őket érintő döntések meghozatalára, a támogatott döntéshozatalra. A tananyag tartalmaz: modul leírást, tanári segédletet.

1.1. A tananyaggal és annak felhasználásával kapcsolatos legfontosabb tudnivalók:

1. A tananyag elsősorban tanulásban akadályozott 9 és 18 év közötti tanulóknak íródott, de jól használható 18 évet betöltött enyhén értelmi fogyatékos fiatalok esetében is.
2. A tananyag legfontosabb célkitűzése, hogy a tanulók ismerjék meg jogukat és az emberi jogok védelmének lehetőségeit. Ennek első színtere maga az osztályterem, tágítva a kört az iskola, a család, a szűkebb és tágabb társadalmi környezet.
3. Mielőtt belekezdené a pedagógus a tananyag tanításába, fontos elolvasni ezen tájékoztatót, megnézve a hozzá tartozó mellékleteket, ajánlott és felhasznált forrásokat, valamint az egész tananyagról érdemes egy átfogó képet kapnia, hogy sikeres legyen a megvalósítás.
4. A tananyag felépítésében, a témák feldolgozásában csak javaslat. A pedagógus ismerve saját tanulóit szabadon módosíthat rajta.
5. A tanulólétszám határozza meg a munkaszervezési módokat és az egyes tevékenységekre szánt időt. Így a javasolt időtartamok is módosulhatnak a tananyag megvalósítása során.
6. Ha a pedagógus úgy ítéli meg egy-egy témára több órát is számhat, sőt ki is hagyhat más téma javára.
7. A tananyag minden foglalkozásra nézve több fontos megjegyzést tartalmaz, mely a pedagógus munkáját segíti a tanítás során.
8. Amennyiben az enyhe értelmi fogyatékos mellett más társuló sérülés is van a tanulóknál, mint például hallássérülés vagy beszéd fogyatékos, úgy ajánlott alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek illetve eszközök bevezetése az órákon. Erre a mellékletben lehet segítséget illetve ajánlást találni.
9. A tananyag olyan komoly témákat feszeget, melyekre előzőleg alaposan fel kell készülni a pedagógusnak, mint pl.: bántalmazás, szexualitás stb. Ebből következik, hogy fény derülhet olyan esetekre a tanulók őszinte megnyilatkozásaiból, mely további vizsgáldást igényel bevonva gyermek és ifjúságvédelmi felelőst, súlyosabb esetekben a hatóságokat.
10. A pedagógusnak a tananyag tanítása során nyitottnak, empatikusnak és elfogadónak kell lenni a tanulói vélemények, hozzászólások tekintetében. Nem erőltetheti rájuk saját világnézetét vagy véleményét, miközben a társadalmilag is elfogadott írott és íratlan szabályokat képviseli. Inkább célirányos kérdésekkel terelje jó irányba tanulóit.
11. A tananyag megvalósítása során vonatkozó újságcikkeket is fel lehet használni felső évfolyamos tanulók esetében. A tananyagomban ilyeneket nem szerepeltettem.
12. A tananyag feldolgozása során több IKT eszköz használata is lehetséges. A feldolgozás során azért hagytam ki többnyire ilyen eszközöket, mert a különböző iskolák IKT felszereltsége elég eltérő lehet.
13. A tananyagban felhasználásra kerülnek a TASZ által kiadott MONDO kártyák, melyek a TASZ-tól beszerezhetőek. Ajánlom a MONDO-ról szóló tájékoztató filmet a youtube-on előzőleg megnézni. (Lsd.: Az ajánlott irodalomnál)

„ENYÉM A DÖNTÉS!”
Pályázati kódszám: FOF2015 /175

14. A tananyag teljes felépítésében a következőket tartalmazza (részletesen 14. számú melléklet):

- 1. Tájékoztató segédanyag pedagógusoknak
 - 2. Mellékletek
 - 3. Ajánlott irodalom
 - 4. Felhasznált irodalom és egyéb források
- „Enyém a döntés!” tananyag tanulásban akadályozott tanulók számára (9-12. évfolyam)

1.2. Emberi jogok megjelenése az iskolai tananyagban:

1.2.1. Az emberi jogok

„Az emberi jogok olyan alapvető feltételei az életnek, amelyek betartása nélkül az emberek nem élhetnének emberi lényként megbecsülve.” (Borbélyné, 1999, 6.o.)

Az emberi jogok jellemzői:

- Az emberi jogokat nem lehet megvenni vagy örökölni.
- Az emberi jogok mindenkit megilletnek.
- Az emberi jogokat nem lehet az embertől „elvenni”.
- Minden embernek joga van szabadságban, biztonságban és tisztességes életfeltételek között élni.

A jogok kategóriái:

- Polgári és politikai jogok
- Gazdasági és szociális jogok
- Környezetvédelmi, kulturális jogok

(Borbélyné, 1999, 6.o.)

1.2.2. Az emberi jogi környezet feltárása az iskolában:

A tananyag tanításának eredményességét jelentősen befolyásolja a tanulók tapasztalatai, a tanulók környezetében élők hozzáállása ehhez a kérdéshez. Javasolt feltárni az emberi jogi környezetét éppen ezért az iskolának vagy legalábbis egy elhivatott, a tananyaggal, témával foglalkozó pedagógusnak.

A következő viszonyokat érdemese vizsgálni:

- Tanulók egymás közötti viszony, pl.: Szoktak sértő vagy megalázó esetek történni? stb.
- Tanulók és tanárok közötti kapcsolat, pl.: Megalázzák a tanárok a tanulókat? Humánus a büntetési rendszer? Nyitva áll a tanulók előtt az igazgató ajtaja? stb.
- A tanárok és az igazgató viszonya, pl.: Mernek a tanárok panaszkodni vagy tanácsot adni az igazgatónak? stb.
- A tanárok és a szülők kapcsolata, pl.: Bevonják a szülőket az iskola életében? Mernek a szülők szólni, ha nincsenek megelégedve azzal, ahogy a gyermekükkel bánnak? stb.
- Iskolai szabályok és eljárások, pl.: Az iskolai szabályokat minden tanulónál egyenlőképpen alkalmazzák? stb.
- A környezet, pl.: A tanulók részt vehetnek az osztályterem berendezésében? Van virág vagy függöny a teremben? stb.

(Borbélyné, 1999, 14-15. o.)

1.2.3. Emberi jogok oktatása különböző tantárgyak keretében

Az osztályfőnöki órákon kívül más tantárgyak keretében is lehet beszélni az emberi jogokról.

Társadalomismeret, történelem: nagyon sok lehetőség van minden korban az emberi jogokról is beszélni, dokumentumokat elemezni, olyan személyeket megismerni, akik az emberi jogokért, a békéért harcoltak, akiknek megsértették a jogait.

Földrajz: a város- és gazdaságföldrajz keretében előjöhethetnek olyan példák, mint lakórészek megélhetési problémái, gazdaság életszínvonalra gyakorolt hatásai, környezet pusztulása és betegségek kapcsolata.

Irodalom: irodalmi művek ilyen irányú tanulmányozása is segíti az emberi jogok tanítását az iskolában, akár az emberi jogok védelmére, de megsértésére is számos példával találkozhatnak a tanulók irodalmi művekben.

Biológia: a tanulók az egészséges élet feltételeiről tanulhatnak, az egészséges élethez való joggal összekapcsolva, felsőbb évfolyamos tanulóknál a faji felsőbbrendűség tárgyalása kapcsán lehet további beszélgetéseket tartani az emberi jogok megsértéséről és védelméről.

Matematika: a statisztikai adatok emberi jogok megsértését tárhatják fel, vagy rejthetik el. Újságcikkekben olvasható statisztikai adatok elemzésének megjelenése is az emberi jogokról szólhat.

Idegen nyelv: idegen nyelvű történetek, cikkek, más nemzetiségű emberek önéletrajzának olvasása és megbeszélése során nem csak a szókincsük fejlődik és gyakorolják a tanulók az idegen nyelvről magyarra való fordítást, de az emberi jogokkal kapcsolatos kérdések is előkerülhetnek.

Valójában minden tantárgy keretein belül lehet téma „az emberi jogok”, még rajz órán is. Meggyőződésem, hogy a pedagógus téma iránti elhivatottságától és kreativitásától függ, hogy becsempészi-e ezt a minden napi életünkhöz is kapcsolódó nagyon fontos témát.

(Borbélyné, 1999, 21-22. o.)

2. Mellékletek:

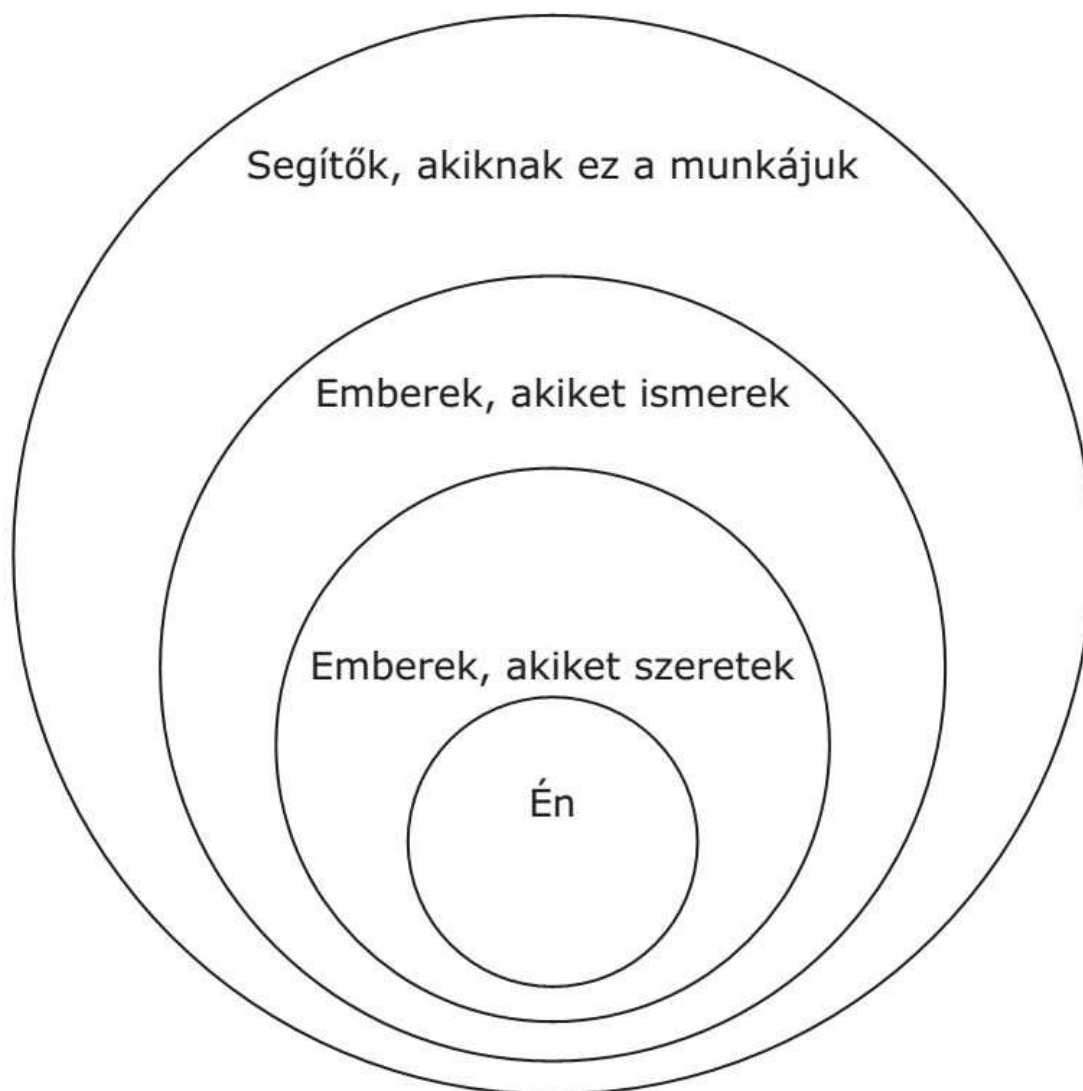
1. számú melléklet: SpongyaBob Kocka nadrág dalszöveg

Mindenki kész?
Igenis kapitány!
Hangosabban!
Igenis kapitány!
ÓÓÓÓÓ!

Ki lakik odalent kit rejt a víz?
SpongyaBob kocka!
Sárga a színe és lyuk rajta tíz.
SpongyaBob nadrág!
Kár ,hogy a levegő csak szobadísz!
Spongyabob kocka!
De az élet eleme csakis a víz!
SpongyaBob nadrág!
Ki ő?
Kocka nadrág,kocka nadrág ,kocka nadrág!
Hahaha
SpongyaBob kockanadrág?

(www.zeneszoveg.hu)

2. számú melléklet: Kapcsolati körök

(ÉFOÉSZ: Támogatott döntéshozatal)

3. számú melléklet: Mese – Civakodás

CIVAKODÁS

Nem is oly rég — talán tegnap vagy tegnapelőtt lehetett — élt, éldegélt három jó barát: a lobbanékony Filip kutya, a kényeskedő Bolyhos cica meg az ábrándos, álmodozó kis sárga kanári — Szívecske. Mindig együtt jártak, ettek, aludtak, és sohase veszekedtek.

Egyszer azonban a sétányon mit láttak? Nagy, kerek tükör állt a bokorhoz támasztva. Filip tüstént odaszaladt, jókedvű ugrándozással, de ahogy belepillantott, szőrét nyomban felborzolta, s vicsorogni kezdett:

— Hej, te gyáva kutya ott! Csaholsz meg morogsz, idegen létedre? Hát nem tudod, hogy én vagyok a félelmetes Filip? Gyertek, barátaim, verjük meg! — ugatta a tükörbe.

Bolyhos cica tüstént segítségére ugrott, de ahogy a tükörbe pillantott, mérges pofikáját bársonyos mosoly derítette fel, és bájosan ezt dorombolta:

— Hol van itt kutya? Én csak egy gyönyörű cicát látok. Milyen csodás bundája van! — illegette magát a tükör előtt. — Szeretnék barátkozni vele.

— Hadd nézzem! — kérte Szívecske, és a tükör elé lebbent. — De hisz itt nincs se kutya, se cica — dalolta —, csak egy szépséges, álmodozó szemű, sárga kanári! Ugye, nem haragszotok, ha eléneklek neki a legszebb dalomat?

— Micsoda cica meg kanári? — hörrent fel Filip. — Kutya!

— Nem! — nyávogta szívet tépően Bolyhos. — Cica!

— Nem igaz! — vágta rá a másik kettő.

— Kanári! — füttyülte élesen Szívecske.

— Kutya! — vonította Filip.

De már ekkor a civakodásból verekedés lett, püfölték, csípték, karmolták egymást, ahol érték, borzasztó mérgesen.

S ekkor egyszer csak megpendült valami . . . Mind a hárman felkapták a fejüket, és odanéztek. Bele a tükörbe. Egyszerre. S ugyan mit láttak? . . .

Szörnyen elszégyellték magukat.

Filip bocsánatkéren csóválni kezdte a farkát. Bolyhos a hátára telepedett, és bársonyos mancsával finoman átölelte a nyakát. Szívecske meg kimerülten, boldogan rebbent a cica fejére, s ott dalra gyűjtött.

Ettől kezdve sohase veszekedtek.

4. számú melléklet: Mese – A gombakirály

A GOMBAKIRÁLY

Volt egyszer egy sűrű, sötét, öreg erdő. Ebben az erdőben temérdek mindenféle gomba nőtt. Egyszer elhatározták: királyt választanak maguknak. Igen ám, de kit? Tanakodtak, tanakodtak, ki lenne a legalkalmasabb, végül kisütötték, hogy maga az erdész. El is mentek hozzá követségbe, és szépen megkérték, hogy legyen a királyuk. Hanem az erdész csak a fejét csóválta:

— Köszönöm a tisztességet, de hát nekem egyéb dolgom van az erdőben. Meg aztán túl nagy is vagyok hozzátok.

— Legyen hát a nyuszi a királyunk! — eszelték ki a gombák, újabb hosszas töprengés után, s megkérték a nyuszt, hogy királykodjék felettük. A tapsifüles szépen megköszönte, hogy rá gondoltak, de ő sem fogadta el a királyi rangot.

— Én szeretek ugrándozni, futkározni, a gombakirálynak meg folyvást egy helyben kell állnia, méghozzá fél lábon. S hova tegyem akkor a másik három lábamat?

Újra összeültek a gombák tanakodni, végül abban állapodtak meg, hogy közülük való legyen a király. No de melyik a sok közül? A tinorú? Vagy a rizike? A róka-gomba? Vagy a kucsmagomba? A csiperke? Vagy a pöfeteg? . . . Abban megegyeztek, hogy az lesz a király, aki legméltóbb az uralkodásra. De ki a legméltóbb?

— Én! — kiáltotta a légyölő galóca. — Senkinek sincs ilyen gyönyörű, gyöngyös skarlát-kalpagja! És nekem mindenki engedelmeskedni fog, mindenki tudja, hogy a mérges gomba — veszedelmes!

— Épp ezért nem lehetsz király! — intették le a többiek a hengegő galócát.

S ekkor a fák árnyas rejtékében hirtelen megpillantották a barna sapkás, egyszerű, sose hivalkodó, halk szavú vargányát, aki mindig mindenkinek csak örömet szerzett.

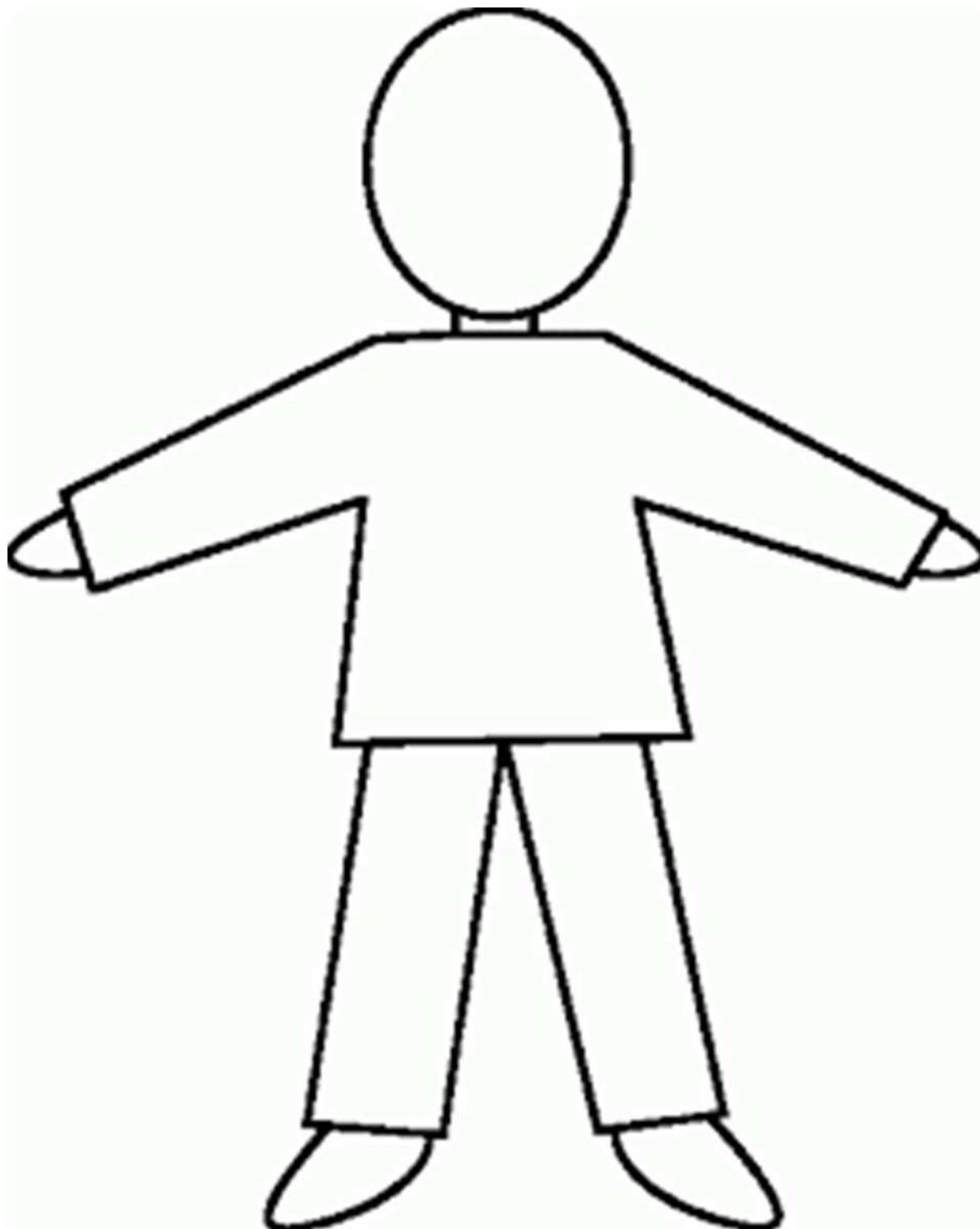
— Ő a legméltóbb! — kiáltották a gombák, és szégyelltek, hogy szerény külseje miatt már előbb nem gondoltak rá.

Így lett a vargánya a gombák királya.

Mindenki örült — az erdész, a nyuszi, a mókusok meg a békák —, minden teremtett lélek a sűrű, sötét, öreg erdőben, csak a galóca mérgeledött. Még gyönyörű, gyöngyös kalpagját is földhöz vágta volna — ha tehetné volna.

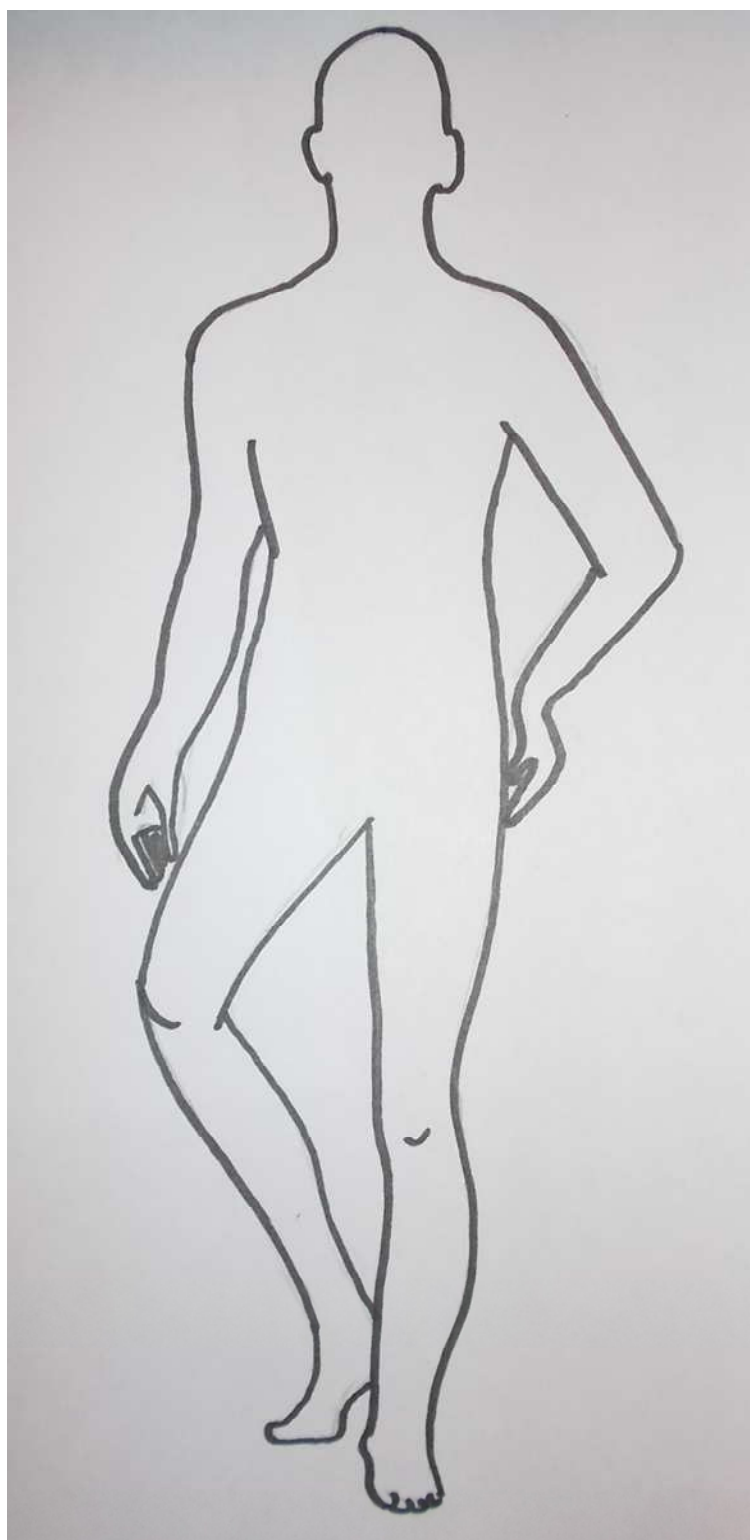

5. számú melléklet: Öltöztető baba sablon 1. változat

<http://jatsszunk-egyutt.hu/ez-vagyok-en/>
Öltöztető sablon baba 2. változat:

„ENYÉM A DÖNTÉS!”
Pályázati kódszám: FOF2015 /175

FGE

6. számú melléklet: Mese – A róka mint pásztor

A RÓKA MINT PÁSZTOR

Egy asszony pásztort akart fogadni, és se a falujában, se a közeli tanyákon nem talált alkalmas embert. Elindult hát az erdőn keresztül, hogy talán a hegyeken túl, a szomszéd járásban akad olyan, akire jószágát rábízhatja. Ahogy megy, mendegél, szembejön vele a medve, és tudakolja:

- Hová, merre, jóasszony?
- Pásztort akarok fogadni — feleli az asszony.
- Nem fogadnál meg engem pásztornak? — kérdi a medve.
- Mért ne, ha jól tudsz hívogatni, csalogatni, hogy az állatok, ha elkószáltak, messziről is meghallják, megismerjék a hangodat, és visszatérjenek hozzád.
- Tudok én úgy, hogy jobban nem kell. Brumm-bruummm!
- Nem, nem, már megbocsáss, de talán mégis inkább más pásztort keresek — mentegetőzött az asszony, és továbbment. Odább a farkassal találkozott, annak is elmondta, mi dologban jár, az is ajánlkozott, hogy elszegődik hozzá pásztornak, és megmutatja, milyen szépen tud ő hívogatni, csalogatni. Elordította magát:

— Huuuu! Huhhhuhhhú!

Az asszony majdhogy hanyatt nem vágódott ijedtében, nem is fogadta meg pásztornak a csúf hangú ordast. Továbbment. Utoljára róka koma akadt az útjába, és mikor hallotta, hogy pásztort keres, azt mondta neki, hogy hét országot bejárhat, nálánál különb pásztort akkor se talál, fogadja meg őt.

— Miért ne? — felelte az asszony, annál is inkább, mert nagyon elfáradt már a sok járkálásban. — De hadd hallom, hogy tudsz hívogatni, csalogatni!

— Így ni! — mondja a róka, és előveszi a legszebb, legvékonyabb hangját: — Dill-dall-holla-rió!

Megegyeztek. A róka kihajtotta a rétre a három kecskét, három birkát meg a három tehenet, és reggelire megette a kecskéket, ebédre a birkákat, vacsorára a teheneket. Este beállított az asszony udvarára egyes-egymaga. Az persze mindjárt azt kérdezte, hol vannak az állatok, de a koma felkészült a kérdésre, és így felelt:

— Jó helyen, ahol semmi baj nem érheti őket, ne aggódj miattuk.

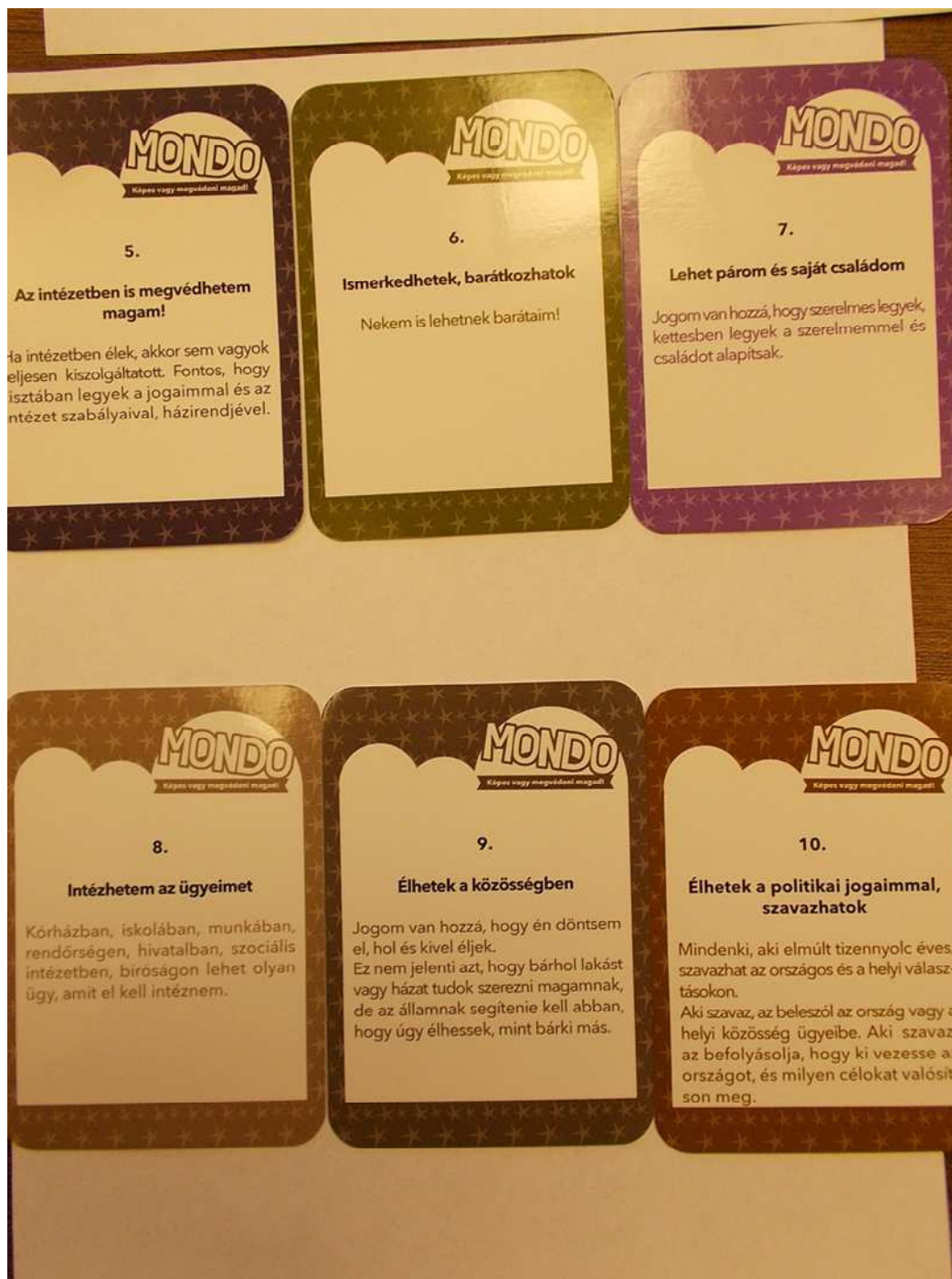
Az asszony éppen vajat köpült, letette a köpülőt, és kisietett a kapu elé, hívogatni kezdte az állatait, nézelődött, futkosott erre-arra, hogy talán csak elmaradtak, idegen nekik a pásztor, de bizony hírük-nyomuk se volt sehol. Mire visszament a konyhába, a róka a tejfelt is befalta. No, ami sok, az sok — ha mégoly jámbor természetű volt is az asszony, erre megharagudott, seprűt fogott a hamis pásztorra, aztán ujjával kikaparta, ami kevés tejfel a köpülőben maradt, és utána hajította, úgyhogy egy kis csomó a farka végére tapadt. Azóta fehér a róka farka hegye.

„ENYÉM A DÖNTÉS!”
Pályázati kódszám: FOF2015 /175

7. számú melléklet: MONDO /TASZ

„ENYÉM A DÖNTÉS!”
Pályázati kódszám: FOF2015 /175

8. számú melléklet: M.P.: Lecke barátságból

Mihail Pljackovszkij: Lecke barátságból

Volt egyszer két veréb: Csip és Csirip. Egyszer Csip csomagot kapott a nagymamájától. Egy egész láda kölest. Csip azonban egy szót sem szólt erről barátjának. „Ha elosztogatom a kölest, nekem semmi sem marad” – gondolta. Így aztán egyedül csipegette fel. Amikor pedig a ládát kidobta, néhány szem köles még szét is szóródott a földön. Megtalálta a kölesszemeket Csirip. Be is csomagolta szépen egy falevélbe, és a kicsiny csomaggal elrepült barátjához, Csiphez.

- Szervusz, Csip! Találtam ma tíz szem kölest. Osztozzunk meg rajta testvériesen!

- Ugyan már... hogy gondolod? – legyintett szárnyával Csip. – Te találtad meg – a tied.

Nyugodtan megeheted egyedül!

- De hiszen barátok vagyunk! – mondta Csirip. – A barátoknak pedig mindenen meg kell osztozniuk. Vagy talán nincs igazam?

- De persze igazad van – felelte Csirip.

És nagyon elszégyellte magát. Hiszen ő egymaga csipegette fel az egész láda kölest, a barátjának pedig egy szem nem sok, annyit sem adott. De ha visszautasítja a barátja ajándékát, ezzel megsérti.

Így Csip elvett öt szem kölest, és így szólt:

- Köszönöm Csirip! A kölest is... meg azt is, hogy leckét adtál nekem barátságból!

(mesemorzsa.blogspot.hu)

9. számú melléklet: J.M.: Ha én király lennék (tananyagnál 1-2. versszak ajánlott)

Juhász Magda
Ha én király lennék
Ha én király lennék,
tudjátok, mit tennék?
Házat építenék
anyának, apának,
és egy még nagyobb
az egész világnak!

Ha én király lennék,
nem lenne több árva,
elférnének együtt
abban a nagy házban.
Nem volna több koldus,
nem volna több szegény,
mindenkinek jutna
a királynál ebéd.
De tudom, hogy király
csak akkor lehetek,
ha az iskolában
mindig jól felelek.
Ott majd kitanulom
a bölcs királyságot,
s Mátyás király módra
járom a világot.

Ha én király lennék,
soha nem feledném
azt, hogy én is voltam
egykor szegény legény.
A cipőmnek most is
lyukas lett a talpa.
Legyek akkor inkább
király helyett ...varga?
A varga is szegény,
akkor mit is tegyek?
Legjobb lesz, ha előbb
iskolába megyek!
Aztán évek múlva,
hogya jól tanulok,
lyukas cipőmben is
királyságra jutok! (www.poet.hu)

10. számú melléklet: Egyezmény a gyermek jogairól és az Emberi Jogok Nyilatkozata (scannelt példány)

EGYEZMÉNY A GYEREK JOGAI RÓL

127

Egyezmény a gyermek jogairól

1989

A Gyermek Jogairól szóló Egyezmény négy fontos alapelven nyugszik:

- Minden gyermek egyenlő: Egyetlen gyermeket sem szabad neme, származása, állampolgársága vagy fogyatékosága alapján megkülönböztetni.
- A gyermek érdeke: Minden politikai és társadalmi döntés meghozatalánál fokozottan figyelembe kell venni a gyermekek érdekeit.
- Minden gyermeknek joga, hogy életben maradjon és fejlődjön: A kormányok kötelezik magukat, hogy biztosítják a gyermekek alapellátását. Így többek között a gyereknek joga van ahhoz, hogy megfelelő színvonalon éljen, lakjon, tanuljon, táplálkozzon és orvosi ellátáshoz jusson.
- A gyermekek véleményét komolyan kell venni: A gyerekeknek legyen joguk véleményüket szabadon elmondani és ezzel a rájuk vonatkozó döntéseket befolyásolni.

Egyszerűbb változat

1. elv

Minden gyermeket megilletik a Nyilatkozatban foglalt jogok, fajukra, bőrszínükre, nemükre, nyelvükre, vallásukra, politikai vagy más nézeteikre és arra való tekintettel, hogy ők vagy szüleik hol születtek.

2. elv

Jogod van arra, hogy felnövekedj, fizikailag és szellemileg fejlődj, egészségesen és probléma-mentesen, szabadságban és méltóságban élj.

3. elv

Jogod van névre és arra, hogy egy országhoz tartozz.

4. elv

Jogod van ahhoz, hogy a társadalom gondoskodjék rólad és segítsen, hogy jól táplálkozz, jó lakásban nőj fel és jól gondozzanak.

5. elv

Ha bármilyen fogyatékoságod van, különleges gondoskodásra lehet igényed.

6. elv

Jogod van arra, hogy szeressenek és megértsenek, mindenekelőtt szüleid és a családod. De ha nincs, aki veled megfelelően törődjék, akkor a hatóságoknak kell rólad gondoskodniuk.

7. elv

Jogod van arra, hogy ingyenesen járj iskolába, hogy játsszál, és hogy ugyanolyan esélyed legyen, mint mindenki másnak arra, hogy kifejleszd képességeidet, hogy a társadalom felelős és hasznos polgárává válj.
Nevelésedért és irányításodért különösen szüleid felelősek.

8. elv

Jogod van arra, hogy mindenki más előtt kapj segítséget.

„ENYÉM A DÖNTÉS!” Pályázati kódszám: FOF2015 /175

128

V. RÉSZ: EMBERI JOGI DOKUMENTUMOK

9. elv

Jogod van arra, hogy minden kegyetlenség és kizsákmányolás ellen védelemben részesülj, például nem kötelezhetnek olyan munka végzésére, amely akadályozza fizikai és szellemi fejlődésedet.

Nem dolgozhatsz addig, amíg nem érsz el egy meghatározott életkort, és olyan munkát nem végezhetsz, amely egészségedre, erkölcsi és fizikai fejlődésedre ártalmas.

10. elv

A békére, a megértésre, a másokkal szembeni türelemre és barátságra kell téged nevelni.

Egyezmény a gyermek jogairól – összefoglalás

A gyermekek érdekeinek védelmében sokáig nem lehetett fellépni nemzetközi szinten, a jog eszközeivel. Ezért az ENSZ Gyermekalapja, más szervezetekkel együttműködve, kampányt indított a gyermekek jogait rögzítő dokumentum kidolgozására.

A Gyermekjogi Egyezményt 1989-ben fogadta el az Egyesült Nemzetek Közgyűlése. Az egyezmény szerint:

Minden gyereknek joga van

1. az egészséges szellemi, testi és lelki fejlődésre;
2. a képzésre és személyisége teljes kibontakoztatására;
3. elegendő szabadidőre, játékra és pihenésre;
4. a szabad véleménynyilvánításra és arra, hogy véleményét meghallgassák;
5. az elhanyagolással, erőszakkal és megalázó bánásmóddal szembeni védelemre;
6. a gazdasági és szexuális kizsákmányolással, illegális örökbefogadással és gyermekkereskedelemmel szembeni védelemre;
7. arra, hogy háborúkban, katasztrófák esetén elsőként kaphasson segítséget;
8. az egyenlő és megkülönböztetéstől mentes bánásmódra;
9. a különleges gondoskodásra, amennyiben fogyatékos;
10. arra, hogy családban nőjön fel és ne válasszák el szüleitől. Ha a gyermek érdeke mégis ezt kívánná, joga van kapcsolatot tartani mindkét szülővel.

UNICEF az ENSZ Gyermekalapja

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

Egyszerűbb változat

1. cikk

Amikor a gyermekek megszületnek, szabadok, s mindegyiküket azonos módon kell kezelni. Ésszel és lelkiismerettel rendelkeznek és egymást barátoknak kell tekinteniük.

2. cikk

A Nyilatkozatban felsorolt jogok mindenkit megilletnek: férfiakat és nőket bőrszínükre tekintet nélkül, bármely nyelvet is beszélnek, bármely világnézetet is vallanak, bármely vallás hívei, akármilyen a vagyoni helyzetük, bármely társadalmi környezetben élnek is, bármely országnak polgárai. Az sem ok a megkülönböztetésre, hogy az ország, amelyben élnek, független-e vagy sem.

3. cikk

Jogod van az élethez s ahhoz, hogy szabadon és biztonságban élhess.

4. cikk

Senki nem vethet téged rabszolgasorba – te sem tarthatsz rabszolgát.

5. cikk

Senkinek sincs joga ahhoz, hogy kínozzon téged, vagy fájdalmat okozzon neked.

6. cikk

A törvénynek téged mindenütt másokkal azonosan kell védenie.

7. cikk

A törvény mindenki számára egyforma; mindenkire azonosan kell alkalmazni.

8. cikk

Jogi segítséget kérhetsz, ha országod nem tartja tiszteletben jogaidat.

9. cikk

Igazságtalanul és alaptalanul nem börtönözhetnek be, nem tarthatnak fogva, vagy nem küldhetnek el az országból.

10. cikk

Csak nyilvánosan ítélni lehetnek el. Akik ítélni keznek feletted, senki által nem befolyásolhatók.

11. cikk

Mindaddig ártatlannak kell téged tartani, amíg bűnösségedet nem bizonyították be. Ha valamivel vádolnak, mindig jogod van arra, hogy védekezzél. Senki nem ítélni el téged és nem büntethet meg olyanért, amit nem követtél el.

12. cikk

Jogod van a védelemhez, ha valaki becsületedbe gázol, behatol lakásodba, kinyitja leveleidet, vagy ok nélkül zaklat téged vagy a családodat.

„ENYÉM A DÖNTÉS!”
Pályázati kódszám: FOF2015 /175

AZ EMBERI JOGOK EGYETEMES NYILATKOZATA

125

13. cikk

Országodban kedved szerint közlekedhetsz. Elhagyhatod az országot és más országba mehetsz, de – ha akarod – vissza térhetsz hazádba.

14. cikk

Ha bántanak, jogod van más országba menni és ott védelmet kérni. Elveszted ezt a jogot, ha megöltél valakit és ha nem tiszteled mindazt, amit ez a Nyilatkozat tartalmaz.

15. cikk

Jogod van arra, hogy egy nemzethez tartozzál; senki se akadályozhat meg alaptalanul abban, hogy kívánságod szerint más állampolgárságot válassz.

16. cikk

Mihelyt a törvényben előírt életkort eléred, házasságot köthetsz, családot alapíthatsz. Sem bőröd színe, sem származási országod, sem vallásod e tekintetben nem akadályozhat. Férfit és nőt a házasságban és a házasság felbontása esetén azonos jogok illetik meg. Senkit sem lehet házasságra kényszeríteni. Országod kormányának védelmeznie kell a családot és annak tagjait.

17. cikk

Tulajdonod lehet és ettől önkényesen senki sem foszthat meg.

18. cikk

Szabadon választhatod meg és változtathatod meg vallásodat, és azt egyedül vagy másokkal együtt szabadon gyakorolhatod.

19. cikk

Jogod van arra, hogy azt gondold és mondd, amit akarsz, ezt senki nem tilthatja meg. Gondolataidat bárkivel, más országok lakóival is, szabadon kicserélheted.

20. cikk

Jogod van békés gyülekezések szervezésére és az azokban való részvételre. Senkit sem lehet arra kényszeríteni, hogy egy csoporthoz csatlakozzék.

21. cikk

Jogod van részt venni országod politikai életében, vagy úgy, hogy tagja vagy a kormánynak, vagy oly módon, hogy államférfiakat választasz, akiknek veled azonosak a nézetei. A kormányokat rendszeres időközönként titkosan újra kell választani. Jogod van szavazni; minden szavazat ugyanannyit ér. Másokkal azonos esélyed van arra, hogy közfunkciód legyen.

22. cikk

A társadalom, amelyben élsz, hozzá kell hogy segítsen ahhoz, hogy minden rendelkezésre álló lehetőséggel (a kultúra, a munkavégzés, a társadalombiztosítás területén) élhess, akár férfi vagy, akár nő, és hogy lehetőségeid kiteljesedjenek.

23. cikk

Jogod van a munkához, munkád szabad megválasztásához, ahhoz, hogy megélhetésedhez és családot eltartásához szükséges munkabért kapj. Ha egy férfi és egy nő azonos munkát végez, egyforma fizetést kell kapjon. Minden dolgozó csoportosan léphet fel érdekeinek védelmében.

„ENYÉM A DÖNTÉS!”
Pályázati kódszám: FOF2015 /175

126

V. RÉSZ: EMBERI JOGI DOKUMENTUMOK

24. cikk

A munkanap ne legyen túlságosan hosszú, mert mindenkinek joga van a pihenéshez, valamint hogy rendszeresen fizetett szabadságot kapjon.

25. cikk

Neked és a családodnak jogod van a betegségekkel szembeni védelemhez, hogy legyen mit enned, öltözködni tudj, legyen hol laknod; ha már nincs munkád, ha beteg vagy, öreg vagy, ha feleséged vagy férjed meghal, vagy bármilyen más okból nem tudod megkeresni kenyeredet, jogod van a segítséghez.

A szülés előtt álló anyákat, illetve a kisgyermekeket különleges segítségben kell részesíteni.

Minden gyermek azonos jogokkal rendelkezik, függetlenül attól, hogy édesanyja házasságban él-e vagy sem.

26. cikk

Jogod van arra, hogy iskolába járj; minden gyereknek iskolába kell járnia. Az általános iskolának ingyenesnek kell lennie. Szakmát sajátíthatsz el, vagy kívánságod szerint tanulmányokat folytathatsz. Az iskolában kifejlesztheted készségeidet. Megtanítanak arra, hogy mindenkivel szót érts, fájára, vallására vagy származási országára való tekintet nélkül. Szüleid megválaszthatják iskoládat és azt az oktatási formát, amelyben részesülni fogsz.

27. cikk

Részesedned kell országod művészeti és tudományos vívmányaiból. Ha művész, író vagy tudós vagy, munkád védelemben részesül és élvezed annak gyümölcseit.

28. cikk

Ahhoz, hogy jogaid érvényesülhessenek, „rend”-nek kell uralkodnia, hogy ezeket védelemben részesítse. A „rend”-nek mind az országban, mind az egész világon uralkodnia kell.

29. cikk

Kötelességeid is vannak embertársaiddal szemben. Ők teszik lehetővé számodra személyiséged teljes kibontakoztatását. A törvénynek mindenki számára biztosítania kell az emberi jogokat. Biztosítani kell mások jogainak tiszteletben tartását is.

30. cikk

Egyetlen társadalom, egyetlen ember, sehol a világon nem semmisítheti meg azokat a jogokat, amelyeket e Nyilatkozatban olvastál.

(Borbélyné Nagy Éva (szerk.) Kezdő lépések – Tananyag az emberi jogok oktatásához (fordítás – elektronikusan elérhető változatban) EJBO Alapítvány, Budapest, 1999)

11. számú melléklet: Könnyen érthető szövegről

„Az olyan információt, amely könnyebben érthető az értelmi fogyatékos vagy egyszerű gondolkodású személyek számára, „könnyen érthető” esetleg „könnyen olvasható” információnak nevezzük. A könnyen érthető/olvasható információ célja általában az, hogy a lényeg elvesztése nélkül leegyszerűsítve azt jobban érthetővé, mindenki számára hozzáférhetővé tegyük.

1. lépés: Tudjunk meg minél többet a célcsoportról és igényeiről. A nehezen olvasók és értők célcsoportja nem egynemű, képességekben, tapasztalatban, előtanulmányokban fokozatok és nagy különbségek lehetnek. Gondoljuk át, kik lehetnek a célfelhasználók és lehetőleg ismerjük meg a célcsoportot.

2. lépés: Válasszuk ki az átadni kívánt információnak legjobban megfelelő formátumot. A CD-n, DVD-n közvetített, vagy on-line elérhető információ például sokak számára megfelelőbb forma, mint a papíron írott dokumentumok.

3. lépés: Válasszunk egy szimbólumot a „könnyen érthető”-ség jelzésére a dokumentum vagy egyéb formátum borítójára. Ez segíthet abban, hogy a dokumentumot könnyen érthető anyagként azonosítsa be a célcsoport. Itt látható az egységes európai logo a könnyen érthető dokumentumokhoz.

4. lépés: Az információ összeállításának folyamatába vonjunk be a célcsoport tagjait, hiszen ők segíthetnek abban, hogy a dokumentum valóban könnyen érthető legyen és velük tesztelhetjük, hogy valóban értik-e?!

5. lépés: Kövessük az alábbiakban felsorolt irányelveket: Csökkentsük a nyelv komplexitását! → A könnyen érthető formának rövidebbnek kell lennie az eredeti dokumentumnál, ha egy már meglévő anyagot írunk át → Csökkentsük a tartalmat a kulcsfontosságú elemekre. → Használjunk egyszerű, közérthető szavakat és kifejezéseket. → Az összetettebb, kevésbé közismert szavakhoz adjunk magyarázatot, definíciót. → A pontok legyenek konkrétak, és kronológiai sorban kövessék egymást. → Használjunk inkább aktív, semmint passzív nyelvtani szerkezeteket. → Ne alapozzunk arra, hogy az olvasók rendelkeznek előzetes ismeretekkel. → Háttérinformációt, a nehezen érthető szavak és kifejezések definícióját oly módon kell a szövegbe illeszteni, hogy az ne okozzon törést a szöveg folyamatában. → Kerülni kell a rövidítéseket. Amikor csak lehetséges, használjuk a teljes szót. Ha elkerülhetetlen a rövidítések használata, mindig magyarázzuk el a jelentésüket. Például, ha azt írjuk, EU, el kell magyarázni, hogy ez az Európai Unió rövidítése. → Lehetőleg ne használjunk nagy számokat és százalékos értékeket. Ehelyett használjuk inkább a „néhány”, „kevés”, „sok”, stb. kifejezéseket az információ átadásához, ugyanakkor ne nagyoljunk el az információt, lehetőleg ne veszítsünk az információból. → Kerüljük a „nagyon fontos” és a hasonló semmitmondó kifejezéseket. Az egyszerű szöveg nem jelenthet pontatlanságot, igénytelenséget. → Igyekezzünk kerülni az alárendelt szerkezetű összetett mondatok használatát. → Igyekezzünk kerülni az átvitt értelmű nyelvezetet. → Névmások használatakor körültekintően kell eljárni. Mindig gondoskodjunk arról, hogy a szövegből világosan kiderüljön, kire vagy mire vonatkozik a névmás. Amennyiben ez nem egyértelmű, használjuk inkább a teljes szót, vagy kezdjük új mondatot. 5 Figyeljünk a formátumra a szöveg megjelenítésére! → Használjunk olyan formátumot, amelyet könnyű olvasni, érteni és fénymásolni. Például, A4 vagy A5 oldalakat, áttekinthető rövid fejezeteket, tömbösített szöveget, stb. → Nagyméretű karaktereket alkalmazzunk, ha lehet képeket, képes magyarázatokat. → Ügyeljünk arra, hogy a dokumentum ne legyen túl terjedelmes. Egy 100 oldalas könyv esetünkben túl hosszú. A címzettek úgy érezhetik, hogy nem fogják tudni elolvasni, ha nagyon hosszú a dokumentum. Egy 100 oldalas dokumentum esetében sokkal célravezetőbb, ha a tartalmát három részre bontva, három különböző füzetben közöljük. → Elektronikus formátum esetén fél oldalasnál nem hosszabb szócikkeket, magyarázatokat írjunk, színes képekkel megszakítva, több szócikkre osztva. → Ne használjunk mintás háttérrel, illetve képet a háttérben. → Mindig olyan betűtípust alkalmazzunk, amely tiszta és könnyen olvasható. Pl. Arial, Tahoma. → Mindig nagy betűmérettel dolgozzunk. Javasolt az Arial betűtípus használata, 14- es méretben. → A szöveget mindig baloldalra igazítsuk a lapokon. → Sok apró bekezdést használjunk és lehetőleg minden új mondatot új sorban kezdjük. → Ne használjuk a szavak elválasztását. → Igyekezzünk rövid mondatokat alkalmazni. Ez

„ENYÉM A DÖNTÉS!”
Pályázati kódszám: FOF2015 /175

megoldható például úgy, hogy egy gondolatot egy mondatban mondunk el. – Válasszunk világos, könnyen érthető címet. – Használjunk felsorolást oszlopba rendezve. A listázás vesszővel elválasztva nem könnyen érthető. – Gondoskodjunk arról, hogy a fő információ könnyen azonosítható legyen a szövegben. Ez többek közt a következő módszerekkel oldható meg: – kezdjük a szöveget a fő információ közlésével – emeljük ki a fő információt vastag betűvel – tegyük a fő információt egy önálló szövegdobozba. 6 – Használhatunk képeket is, ha úgy ítéljük meg, hogy azok segíthetnek a szöveg pontosabb megértésében. Ilyenkor ügyeljünk arra, hogy a célközönség korának megfelelő képeket használjunk.

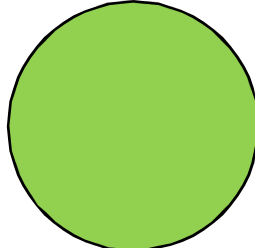
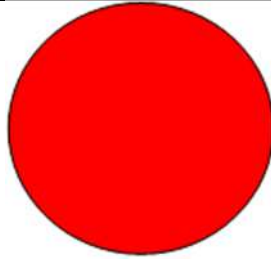

6. lépés: Ismerkedjünk meg már létező, könnyen érthető segédanyagokkal. A Down Alapítvány kiadványai között található könnyen érthető füzeteket, ezeket vegyék alapul. Ezek elérhetőek és letölthetőek az alábbi weboldalon: www.downalapitvany.hu

7. lépés: Mindig tartsuk szem előtt, hogy az adott csoportnak megfelelő nyelvezetet használjunk.”

(bővebben a forrásból: www.downalapitvany.hu, Hogyan készítsünk könnyen érthető segédanyagot? Irányelvek)

12. számú melléklet: Használható (Boardmaker) PCS képek

„A Boardmaker oktatási szoftver egy rendkívül rugalmas és hatékony, felbecsülhetetlen értékű eszköz a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermeket nevelő szülők, tanárok, terapeuták számára.” (www.aaksni.hu)
A bemutatott képek csak javaslatok és szűkkörűek!

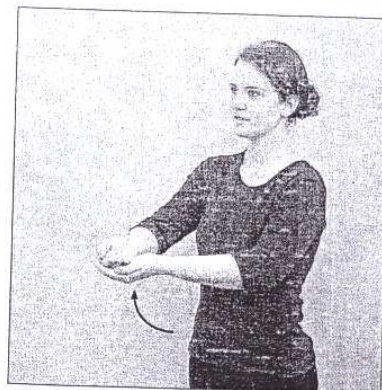
			
VIDÁM	SZOMORÚ	DÜHÖS	ÁLMOS
			
IGEN	NEM	SZERETEM.	NEM SZERETEM.
			
ÜGYVÉD	EGYENLŐSÉG	SZERETET	CSALÁD

(Forrás: Boardmaker Windows English, Mayer-Johnson, Version 6.)

13. számú melléklet: Használható gesztusjelek

A 237 kedves
derék, szeretet, szeret valak

A 442 segít
segítő, segítség

176

V 38 hit, hisz, bizalom
A hit az ószövetségi és a keresztény ember szívből jövő, nyílt és feltétlen bizalma Istenben, aki ígéreteiben hű, és azokat Jézus Krisztus által kegyelemmel tölti be.

380

V 90 parancsolat, tízparancsolat, törvény
Parancs, parancsolat alatt (lásd jel) az isteni, állami vagy szülői autoritásra visszavezethető normát értjük. A tízparancsolat az Izraellel kötött isteni szövetség alaptörvényét tükrözi, ahol a tízparancsolat első táblája (1–3. parancsolat) az ember Istennel szembeni viselkedését, a második tábla (4–10. parancsolat) az emberek egymás közötti viselkedését szabályozza. Jézus az Újszövetségben átveszi a tízparancsolat érvényességét (Mt 5), de az eredeti tartalma szerint értelmezi. A hívők számára Isten törvénye kötelező érvényű és az életet övő szabályrendszer.

„ENYÉM A DÖNTÉS!”
Pályázati kódszám: FOF2015 /175

A 210 igen (a)

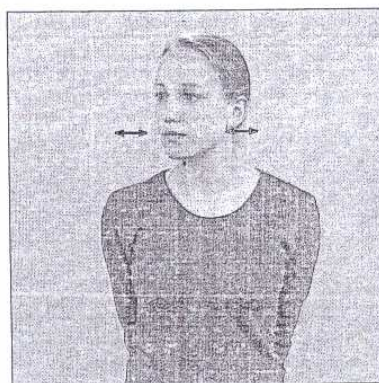

A 211 igen (b)

14R

A 358 nem (b)
sem, ne

A 357 nem (a)
sem, ne

(Erdélyi Andrea: Nézd a kezem!, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001)

„ENYÉM A DÖNTÉS!”
Pályázati kódszám: FOF2015 /175

14. számú melléklet: Részletes tartalomjegyzék

Modul felépítése	Órák/Témák	Idalszám
I. Önismeret (6 óra)	1. óra „Ez én vagyok”	3
	2. óra „Te és én”	4
	3. óra „Milyen a kapcsolatom másokkal?”	5
	4. óra „Kiben bízhatok?”	6
	5. óra Gyakorló óra – „Játsszunk!”	7
	6. óra Modulzáró alkotó óra – „Az én házam, az én váram”	9
II. Támogatott döntéshozatal- Út a támogatott döntéshozatalig (20 óra)	7-8. óra – A döntés	10
	9-10. óra – A döntés lépései	13
	11-12-13. óra – Minden napi döntéseink	15
	14. óra – Életünk nagy döntései	18
	15. óra – Most én döntök	19
	16. óra – Szükség és vágy	20
	17. óra – Gyakoroljunk!	21
	18. óra – Önvédelem: Tisztelettel segítsenek, gondozzanak!	22
	19. óra – Ne bántsanak!	23
	20. óra – Ne helyezzenek gondnokság alá!	24
	21. óra – Ne zárjanak intézetbe!	25
	22. óra – Az intézetben is megvédhetem magam!	26
	23. óra – Ismerkedhetek, barátkozhatok!	27
	24. óra – Lehet párom és saját családom!	28
	25. óra – Gyakorló óra 18 évet betöltött fiataloknak: Intézhetem az ügyeimet!	29 és 31
	26. óra – Gyakorló óra 18 évet betöltött fiataloknak: Élhetek közösségben, élhetek a politikai jogaimmal, szavazhatok!	30 és 32
III. Jogom van hozzá! (4 óra)	27-30. óra – Egyezmény a gyermek jogairól 18 évet betöltött fiataloknak: Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata	33

3. Ajánlott irodalom és egyéb források:

- ✚ ÉFOÉSZ: Önérvényesítő leszek!
- ✚ ÉFOÉSZ: Az új Országos Fogyatékosügyi Program könnyen érthető változata
- ✚ ÉFOÉSZ: Fogyatékosággal Élő Személyek Jogairól szóló ENSZ Egyezmény könnyen érthető változata
- ✚ ÉFOÉSZ: A diszkrimináció mélyen megsebez!
- ✚ ÉFOÉSZ: Tudom, mit akarok, azt vásárolok, amit akarok
- ✚ ÉFOÉSZ: Támogatott döntéshozatal
- ✚ Borbélyné Nagy Éva (szerk.) Kezdő lépések – Tananyag az emberi jogok oktatásához (fordítás – elektronikusan elérhető változatban) EJBO Alapítvány, Budapest, 1999
- ✚ HLCU introduces MONDO card game/ Bemutatkozik a MONDO
(<https://www.youtube.com/watch?v=le5jScLInWM>)
- ✚ Kálmán Zsófia- Könczei György: A Taigetosztól az esélyegyenlőségig, Osiris Könyvkiadó, 2002.

4. Felhasznált irodalom és egyéb források:

- ✚ ÉFOÉSZ: Támogatott döntéshozatal
- ✚ Borbélyné Nagy Éva (szerk.) Kezdő lépések – Tananyag az emberi jogok oktatásához (fordítás – elektronikusan elérhető változatban) EJBO Alapítvány, Budapest, 1999
- ✚ Minden napra egy mese – szerkesztette: T. Aszódi Éva, kiadja: Móra Könyvkiadó, Budapest, 1966 (van újabb kiadás is)
- ✚ mesemorzsa.blogspot.hu
- ✚ www.poet.hu
- ✚ www.zeneszoveg.hu
- ✚ www.szuloi.tasz.hu
- ✚ MONDO kártyák
- ✚ Erdélyi Andrea: Nézd a kezem!, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001